

Ondanks de vooruitgang en het succes van de moderne psychiatrie:

- Wordt niet iedereen beter
- Zijn er chronische ziekten
- Zijn er ook vaak nare bijwerkingen
- Is er nog steeds sprake van ernstige beperkingen in sociaal / maatsch functioneren
- Dus,..

R. Hoenders, CIP, Lentis

Velen zoeken verder

- Veel interesse in alternatieve geneeswijzen
- Echter, hoe scheid je kaf van koren?
- Hoe voorkom je kwakzalverij, oplichting of valse hoop?
- Wat is er nog meer, behalve reguliere psychiatrie?
- Wat heeft u of uw familie daar aan?

R. Hoenders, CIP, Lentis

Wat is Integrale Psychiatrie?

- Integreeren van complementaire en / of alternatieve geneeswijzen (**CAG**) in de reguliere psychiatrie
- Op basis van wetenschappelijk onderzoek naar effectiviteit en veiligheid

R. Hoenders, CIP, Lentis

Wat is het niet?

- IP is dus niet een nieuwe naam voor alternatieve geneeswijzen!
- IP is ook niet het klakkeloos accepteren van allerlei onbewezen therapieën
- Visolie of vitamines bij de medicatie geven is niet hetzelfde als IP

R. Hoenders, CIP, Lentis

Onderscheid C en A (CAG)

- **Complementair:** verklaringsmechanisme wel begrijpelijk, redelijke bewijsvoering, matige acceptatie, vanwege sociale, politieke of ideologische redenen geen onderdeel regulier
- **Alternatief:** Geen onderdeel regulier, verklaringsmechanisme anders, twijfel over bewijsvoering, weinig acceptatie

(Lake, 2006)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Gebruik van CAG

- 40-70% wereldbevolking gebruikt CAG
- 10-15% naar **alternatief** therapeut
- 30-40% zelfstandig gebruik (vooral **complementair**)
- Nederland: 1 miljoen gaat naar alternatief therapeut, vele miljoenen zelfstandig gebruik

R. Hoenders, CIP, Lentis

Enquete: CAG gebruik in de GGz

- 589 patiënten poli, respons 39%
- 42% gebruikte CAG in afgelopen jaar
- Vooral supplementen, kruiden, homeopathie, reiki en aurahealing
- 80% ervaart een matig tot sterk effect
- 53% wil meer info over CAG van de GGz
- 47% vindt dat GGz CAG moet aanbieden

Hoenders, Appelo & Milders, Complementaire en Alternatieve Geneeswijzen en psychiatrie; felten en meningen, *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 2006, 48, 9, 733-737

R. Hoenders, CIP, Lentis

Redenen voor gebruik CAG 1

Ontevredenheid met regulier:

1. Bijwerkingen
2. Niet (altijd) effectief
3. Slechte communicatie
4. Wachlijsten

R. Hoenders, CIP, Lentis

Redenen voor gebruik CAG 2

Aantrekkelijk bij alternatief (1):

1. Betere relatie met therapeut
2. Actieve participatie, meer controle over klachten
3. Overeenkomstige levensvisie (holisme, spiritualiteit)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Redenen voor gebruik CAG 3

Aantrekkelijk bij alternatief (2):

4. Intuïtief acceptabele "rationale"
5. Natuurlijke karakter
6. Meer tijd, gelijkwaardigheid en aandacht voor de persoonlijke ervaring van ziek zijn

R. Hoenders, CIP, Lentis

Vertellen over gebruik CAG?

- 60-75% pat. vertelt gebruik CAG niet

■ Redenen:

- "Angst voor kritiek"
- "bang uitgelachen worden"
- "Hij zou het niet begrijpen"
- "Hij hoeft het niet te weten"

R. Hoenders, CIP, Lentis

Concurreren?

Regulier over alternatief:

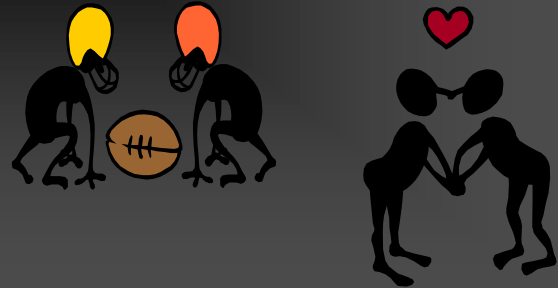
Kwakzalverij en niet bewezen! Misleiding en misbruik.

Alternatief over regulier:

Schadelijk, vaak ineffectief en geen aandacht voor de patiënt!

R. Hoenders, CIP, Lentis

CONCURRENEN of SAMENWERKEN?

Samenwerken?

- “Het Beste van Twee Werelden”!
- “En-en”! (ipv “of-of”)
- “Combining the strengths of both systems and balancing their weaknesses”
- “Skillful mix of both”

R. Hoenders, CIP, Lentis

Regulier “strength”

- Goede wetenschappelijke onderbouwing
- Nieuwe inzichten, nieuwe technologie
- Goede infrastructuur
- Past goed bij visie van sommige patiënten

R. Hoenders, CIP, Lentis

Regulier “Weakness”

- Therapeutische relatie “onder druk”
- Bijwerkingen
- Artsen zijn toenemend ontevreden
- Niet altijd voldoende resultaat

R. Hoenders, CIP, Lentis

Alternatief “strength”

- Goede therapeutische relatie
- Weinig bijwerkingen
- Goedkoop
- Past goed bij visie sommige patiënten

R. Hoenders, CIP, Lentis

Alternatief “weakness”

- Te weinig wetenschappelijke onderbouwing
- Ongefundeerde “claims”
- Slechte infrastructuur:
 - opleidingen,
 - beroepsverenigingen,
 - klachtenrecht,
 - uniformiteit, standaardisering producten

R. Hoenders, CIP, Lentis

Integrale Psychiatrie

- Integreeren van complementaire en / of alternatieve geneeswijzen (CAG) in de reguliere psychiatrie
- Op basis van wetenschappelijk onderzoek naar effectiviteit en veiligheid
- Gebaseerd op Integrative Medicine

R. Hoenders, CIP, Lentis

Integrative Medicine

- Wereldwijde beweging in de reguliere gezondheidszorg
- Consortium Academic Health Centers of North America; 2008: nu 39 academische ziekenhuizen

- www.imconsortium.org
- <http://nccam.nih.gov/>
- www.apacam.org

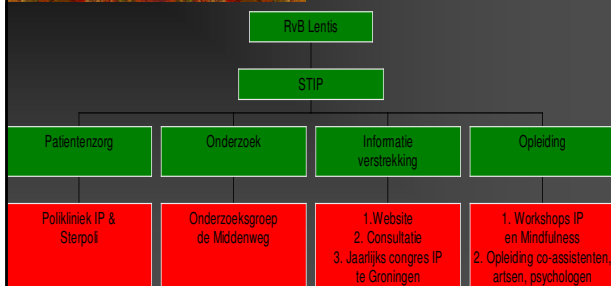

R. Hoenders, CIP, Lentis

- In 2005 dachten wij:
- Laten wij dit ook gaan doen!

R. Hoenders, CIP, Lentis

Project IP van Lentis

R. Hoenders, CIP, Lentis

1. Informatie verstrekking

Jaarlijks congres Integrale Psychiatrie, Martiniplaza te Groningen:

- 29 maart 2006: “Het beste van twee werelden”
- 9 mei 2007: “Op zoek naar nieuwe mogelijkheden”
- **3 dec 2008: “Nieuwe perspectieven op Lichaam en Geest”**

www.congresintegralepsychiatrie.nl

R. Hoenders, CIP, Lentis

2. Opleiding en training

- Bijdrage aan opleiding van co-assistenten, artsen (1), (GZ) psychologen (2), psychiaters en nurse practitioners (2)
- Workshops en lezingen over Integrale Psychiatrie en mindfulness

R. Hoenders, CIP, Lentis

3. Onderzoek; "de Middenweg"

- Martin Appelo, senior onderzoeker bij CIP van Lentis
- Twee psychiaters/promovendi
- Psycholoog, nurse practitioner
- Diverse stagiaires (studenten)
- Samenwerking met RuG

R. Hoenders, CIP, Lentis

4. Patiëntenzorg

14 regulier opgeleide, ervaren therapeuten, BIG geregistreerd, kennis van CAG:

Psychiaters (3), psychologen (2), gespecialiseerde verpleegkundigen (7), lichaamsggericht therapeut (1), arts-assistent (1)

R. Hoenders, CIP, Lentis

De kern van IP

1. Herwaardenen en optimaliseren van de therapeutische relatie
2. Toepassen van regulier en CAG op basis van EBM
3. Focus op oplossingen, welzijn en gezondheid
4. In een "healing environment" met zoveel mogelijk dimensies van het bestaan betrokken

Hoenders, Appelo & Brink van den (2008). Integrale Psychiatrie in de praktijk. Maandblad Geestelijke Volksgezondheid, 9, 718-725

R. Hoenders, CIP, Lentis

Ad 1: Therapeutische relatie

- Herwaardenen en optimaliseren van de therapeutische relatie die door ons enthousiasme voor wetenschappelijk onderzoek wat uit het oog verloren is geraakt
- Tijd, aandacht, gedeelde visie
- 'Empowerment' en oplossingsgericht

Met behulp van de "Vragenlijst Centrum Integrale Psychiatrie" van Lentis

R. Hoenders, CIP, Lentis

Ad 2 Toepassen van regulier en CAG obv EBM

- CAG obv EBM? Dat lijkt een contradictio in terminis??

CAG = Complementaire en alternatieve geneeswijzen
EBM = Evidence Based Medicine

R. Hoenders, CIP, Lentis

Evidence Based *Medicine* (EBM)

- 1. Best beschikbare bewijs voor verschillende beschikbare therapieën
- 2. Voorkeuren en wensen van patient
- 3. Klinische ervaring en expertise van therapeut

(Sacket ea, 2000)

R. Hoenders, CIP, Lentis

“Evidence Based”..

- Alleen therapieën toepassen die wetenschappelijk ‘bewezen’ zijn;
- Lees:
Er zijn 2 of meer dubbel blinde RCT’s die een significant effect boven placebo niveau aantonen

R. Hoenders, CIP, Lentis

Hiërarchie van bewijsvoering

1. Cochrane review
2. Systematische review of meta-analyse
3. RCT
4. CT zonder randomisatie
5. Cohort of case control studie
6. Onvoldoende bewijs (case report, expert opinion)

(Strauss & Engel, 2000 / Concato et al., 2000)

R. Hoenders, CIP, Lentis

CAG niet evidence based?

Sommige CAG zijn effectief bevonden (vooral complementair):

- Sint Janskruid, Kava, Valeriaan,
- Vitamines, foliumzuur, sommige supplementen (SAME, inositol)
- Acupunctuur bij misselijkheid en pijn
- Sommige Mind-Body interventies (sport, relaxatie, meditatie, neurofeedback en massage)

(Ernst, 2006 / Lake, 2007)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Stichting voor Innovatief onderzoek en onderwijs van Complementaire Behandelwijzen WVM IOOOR.NL

Journal of Clinical Epidemiology

Journal of Clinical Epidemiology 58 (2005) 777-784

Systematic reviews involving complementary and alternative medicine interventions had higher quality of reporting than conventional medicine reviews

Margaret L. Lawson^a, Ba' Pham^{b,c}, Terry P. Klassen^d, David Moher^{a,c,f,*}

R. Hoenders, CIP, Lentis

De kern van IP

- 1. Herwaardenen en optimaliseren van de therapeutische relatie
- 2. Toepassen van regulier en CAG op basis van EBM
- 3. Focus op oplossingen, welzijn en gezondheid
- 4. In een “healing environment” met zoveel mogelijk dimensies van het bestaan betrokken

Hoenders, Appelo & Brink van den (2008). Integrale Psychiatrie in de praktijk. Maandblad Geestelijke Volksgezondheid, 9, 718-725

R. Hoenders, CIP, Lentis

Ad 3 Gezondheid en oplossingsgericht

■ Gezondheidsbevorderende elementen van de Integrale Psychiatrie:

- Voeding
- Beweging
- Geweldloze communicatie
- **Meditatie en relaxatie**
- Oplossingsgericht werken

Met behulp van registraties en het "Leefstijlprogramma" van Lentis

R. Hoenders, CIP, Lentis

Ad 4 Dimensies

- Biologisch
- Psychologisch
- Sociaal
- Ecologisch (mens en omgeving)
- Spiritueel (zingeving, well-being)

R. Hoenders, CIP, Lentis

IP in de praktijk

1. Reguliere diagnostiek
2. Bespreken van **alle** behandelmogelijkheden met hun level of evidence (EBM)
3. Ideaal BHP -> realistisch BHP
4. Op poli IP: regulier, leefstijl en complementair
5. Verwijzing naar alternatief volgens CAG protocol
6. Continue evaluatie ihkv onderzoek

Hoenders, Appelo & Brink van den (2008). Integrale Psychiatrie in de praktijk. Maandblad Geestelijke Volksgezondheid, 9, 718-725

R. Hoenders, CIP, Lentis

Onderscheid C en A (CAG)

- **Complementair:** verklaringsmechanisme wel begrijpelijk, redelijke bewijsvoering, matige acceptatie, vanwege sociale, politieke of ideologische redenen geen onderdeel regulier
- **Alternatief:** Geen onderdeel regulier, verklaringsmechanisme anders, twijfel over bewijsvoering, weinig acceptatie

(Lake, 2006)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Complementair

- Kruiden: Sint Janskruid, Valeriaan,
- Supplementen: SAME, inositol, visolie
- Vitamines: multi, vit D, foliumzuur (NB! kwaliteit en veiligheid)
- EMDR
- Mindfulness / meditatie
- Massage, runningtherapy
- **Leefstijltraining (voeding, beweging, relaxatie)**

R. Hoenders, CIP, Lentis

Waarom leefstijltraining?

- 2% Ned bevolking eet volgens de Richtlijnen Goede Voeding (Gezondheidsraad, 2002)
- Veel tekorten aan vit D, foliumzuur en omega 3 vetzuren in bevolking!
- Overgewicht neemt schrikbarend toe, vooral bij patiënten
- Veel te weinig beweging
- Tekort aan slaap, rust en ontspanning
- Leefstijltraining verbetert klachten en geeft empowerment

R. Hoenders, CIP, Lentis

Alternatief?

- Niet zelf in huis
- Verwijzing naar extern netwerk (in ontwikkeling)
- Uitsluitend als **toevoeging** aan regulier of complementair
- En in het kader van onderzoek
- Alles mbv het **CAG protocol**

Hoenders, Appelo, Brink van den, et al (2008) Lentis en Integrale Psychiatrie: verantwoorde toepassing van alternatieve geneeswijzen in de GGz met behulp van het CAG protocol. (ingediend voor publicatie)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Wat is er mogelijk bij psychoses?

- Open, niet-veroordelend gesprek over CAG; uitleg over mogelijkheden en gevaren
- Leefstijltraining: voeding, beweging, ontspanning (geen junkfood, geen suikers!)
- Visolie en een multivitamine als toevoeging valt te overwegen (en vit D en foliumzuur)
- Reguliere medicatie zo laag mogelijk instellen
- Onderzoek naar extra mogelijkheden...

R. Hoenders, CIP, Lentis

Voor nader onderzoek:

- Supplementen: vit B3 en vit B6, vit C en selenium, zink en magnesium?
- Kruiden: Rauwolfia serpentina?
- TCM: als additie strategie?
- Ginkgo biloba toevoeging aan haloperidol?
- Eliminatiedieet en glutenvrij dieet?

R. Hoenders, CIP, Lentis

Waarom hoor ik nooit iets over dit soort onderzoek?

- Tekort aan interesse reguliere veld
- Tekort aan goede onderzoekers met affiniteit met CAG
- Methodologische problemen
- Tekort aan budget: CAG krijgt slechts 0,08% van het onderzoeksbudget in UK, 0,42% onderzoeksbudget VS (en in Nederland nog lager, schat ik)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Voor wie is CIP toegankelijk?

- Zo lang er nog geen nationaal netwerk IP is in Nederland, is in principe is iedereen welkom bij ons CIP
- Overall vandaan: second opinion
- Ver weg: vooral diagnostiek en integraal behandeladvies voor eigen regio
- Dichterbij: ook (mede)behandeling op CIP

R. Hoenders, CIP, Lentis

Conclusie (1)

- IP is een nieuwe benadering in de GGz waarbij obv wetenschappelijk onderzoek reguliere, complementaire en alternatieve geneeswijzen gecombineerd worden.
- Het is van groot belang om meer betrouwbare informatie over alternatieve geneeswijzen te verstrekken om de keuzevrijheid van de patient/client te vergroten en tegelijk te beschermen tegen excessen en misbruik

R. Hoenders, CIP, Lentis

Conclusie (2)

- Op het Centrum Integrale Psychiatrie van Lentis wordt gezocht naar innovatieve behandelingen op dit gebied
- De eerste ervaringen van de afgelopen twee jaar zijn positief te noemen: enthousiaste patienten, goede resultaten en een sterk groeiende vraag
- Meer goed onderzoek is noodzakelijk

R. Hoenders, CIP, Lentis

Info

Centrum Integrale Psychiatrie

Bezoekadres: Laan Corpus den Hoorn
102/2, Groningen

Postadres: Postbus 86, 9700 AB
Groningen

Tel: 050-5223135 of 06-51074192

E-mail: integralepsychiatrie@lentis.nl

R. Hoenders, CIP, Lentis

